

Time: 3 hrs.

Marks: 100

N.B.1. All questions are compulsory

2. Figures to the right indicate full marks

Q. 1. (A) Select the most appropriate answer from the options given below: (any 10) (10)

1. Human resource _____ is a function of HRM in which cost and value of human resources of organization is measured.

a) Development

b) Accounting

c) Information System

d) Research

2. Job _____ is the structure of the job in terms of content, functions & relationships.

a) Design

b) Performance

c) Deal

d) opportunity

3. _____ is a process of searching and attracting capable candidates to apply for the jobs.

a) Selection

b) Recruitment

c) Transfer

d) Separation

4. Human Resource Development is one of the important areas of _____.

a) Human Resource Management

b) Human Resource Planning

c) Human Resource Research

d) Traditional Management

5. _____ appraisal is conducted by various parties.

a) Management by objectives

b) 360 degree

c) Role analysis

d) Appraisal Centre

6. _____ is a process of making arrangements to fill up key organizational positions.

a) Counselling

b) Coaching

c) Problem Solving

d) Succession Planning

7. _____ need is at the highest level of the hierarchy of needs.

a) Self-actualization

b) Social

c) Safety

d) Physiological

8. _____ means ability to control emotions at work.
 - a) Spiritual Quotient
 - b) Emotional Quotient
 - c) Intelligence Quotient
 - d) Social Quotient
9. _____ is a Non-statutory welfare measure of employees.
 - a) Drinking water
 - b) lighting & Ventilation
 - c) Maternity leave
 - d) Flexi-time
10. _____ is a work environment created by the management to encourage employees to think creative and differently.
 - a) Innovation culture
 - b) Leadership culture
 - c) Traditional culture
 - d) Autocratic culture
11. _____ is a system of working which can be performed from home or any remote location with the use of technology.
 - a) Telecommute
 - b) Portfolio working
 - c) Offline working
 - d) Apprenticeship
12. Employee _____ refers to giving employees autonomy and responsibility for decision making.
 - a) Absenteeism
 - b) Empowerment
 - c) Engagement
 - d) Attrition.

Q.2 Answer **any two** of the following (15)

- a) Define Human Resource Management. Explain its functions.
- b) Discuss the various steps in Human Resource Planning.
- c) Explain the Selection process in an organization.

Q.3 Answer **any two** of the following (15)

- a) Discuss on the job methods of training.
- b) Explain the Traditional methods of performance appraisal.
- c) Discuss the Need for Succession Planning in an organization.

Q.4 Answer **any two** of the following. (15)

- a) Discuss McGregor's Theory X and Theory Y of Motivation.
- b) Explain factors that influence Employee Morale.
- c) Explain the procedure for Grievance Redressal.

Q.5 Answer **any two** of the following: (15)

- (a) Explain the different types of Competencies.
- (b) Discuss the importance of Human Resource Information system.
- (c) Explain the difference between Domestic and International HR practices.

Q.6 Write short notes on **any four** of the following: (20)

- (a) Strategic HRM
- (b) Job Analysis
- (c) Potential Appraisal
- (d) Employee Health & Safety measures
- (e) Employee Engagement
- (f) Competency Mapping

10. _____ हे कर्मचाऱ्यांना सर्जनशील आणि वेगळ्या पद्धतीने विचार करण्यास प्रोत्साहन देण्यासाठी व्यवस्थापनाने निर्माण केलेले कामाचे वातावरण आहे
 अ) नवोपक्रम संस्कृती ब) नेतृत्व संस्कृती
 क) पारंपारिक संस्कृती ड) निरंकुश संस्कृती
11. _____ हे तंत्रज्ञानाच्या मदतीने, घरून किंवा कोणत्याही ठिकाणाहून केलेले कार्य आहे.
 अ) टेली कम्युट ब) पोर्टफोलियो कार्य
 क) ऑफलाईन कार्य ड) शिकाऊ उमेदवारी
12. कर्मचारी _____ म्हणजे कर्मचाऱ्यांना स्वायत्तता आणि निर्णयाची जबाबदारी देणे तयार करणे.
 अ) अनुपस्थिती ब) सक्षमीकरण
 क) प्रतिबद्धता ड) विसर्जन.

प्र.१. (ब) खालील विधाने सत्य किंवा असत्य आहेत हे सांगा: (कोणतेही 10)

(10)

1. पारंपारिक HRM मध्ये, व्यवस्थापक स्वभावाने सक्रिय असतात.
2. कार्यवृद्धी समृद्ध करणे म्हणजे कर्मचाऱ्यांच्या नोकरीची व्याप्ती वाढवणे.
3. पदोन्नती आणि बदली हे भरतीचे बाह्य स्रोत आहेत.
4. मानव संसाधन विकास कार्यक्रम कामाच्या जीवनाची गुणवत्ता सुलभ करतात.
5. कामगिरीचे मूल्यांकन कर्मचाऱ्यांना संस्थेमध्ये कठोर परिश्रम करण्यास प्रवृत्त करते.
6. मेंटी हे मेंटॉरचे प्रशिक्षक आणि मार्गदर्शक म्हणून काम करतात.
7. व्हिक्टर ब्रूमने प्रेरणाचा अपेक्षा सिद्धांत विकसित केला.
8. आध्यात्मिक भाग म्हणजे भावनिक बुद्धिमत्तेचे मोजमाप आहे.
9. कर्मचाऱ्यांची तक्रार ही तोंडी तक्रार असू शकते.
10. संशोधन आणि विकासावर लक्ष केंद्रित केल्याने नाविन्यपूर्ण संस्था निर्माण होण्यास मदत होते.
11. कर्मचारी सक्षमीकरण आणि कर्मचारी संलग्नता हे समानार्थी शब्द आहेत.
12. एट्रिशन म्हणजे संस्थेमध्ये नवीन कर्मचारी नियुक्त करणे.

प्र.२. खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या.

(15)

- अ) मानव संसाधन व्यवस्थापन परिभाषित करा. त्याची कार्ये स्पष्ट करा.
- ब) मानव संसाधन नियोजनातील विविध चरण स्पष्ट करा.
- क) योग्य उमेदवार निवडण्याच्या प्रक्रियेचे वर्णन करा.

प्र.३. खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या.

(15)

- 1) प्रशिक्षणाच्या ऑन द जॉब (on the job) पद्धतीवर चर्चा करा.
- 2) कामगिरी मूल्यांकनाच्या पारंपारिक पद्धती स्पष्ट करा.
- 3) उत्तराधिकार नियोजनाच्या गरजेची चर्चा करा.

प्र.४. खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या.

(१५)

- अ) मॅकग्रेगरचा X आणि Y च्या प्रेरणा सिद्धांतावर चर्चा करा.
- ब) कर्मचाऱ्यांच्या मनोबलावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- क) तक्रार निवारणाची पद्धती स्पष्ट करा.

प्र.५. खालीलपैकी कोणत्याही दोनची उत्तरे द्या.

(१५)

- (अ) विविध प्रकारच्या क्षमता स्पष्ट करा.
- (ब) मानव संसाधन माहिती प्रणालीच्या महत्त्वाची चर्चा करा.
- (क) देशांतर्गत आणि आंतरराष्ट्रीय मानव संसाधन पद्धतींमधील फरक स्पष्ट करा.

प्र.६ खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात लिहा.

(२०)

- (अ) धोरणात्मक HRM
- (ब) कार्य विश्लेषण
- (क) संभाव्य मूल्यांकन
- (ड) कर्मचारी आरोग्य आणि सुरक्षा उपाय
- (इ) कर्मचारी प्रतिबद्धता
- (फ) सक्षमता मॅपिंग
